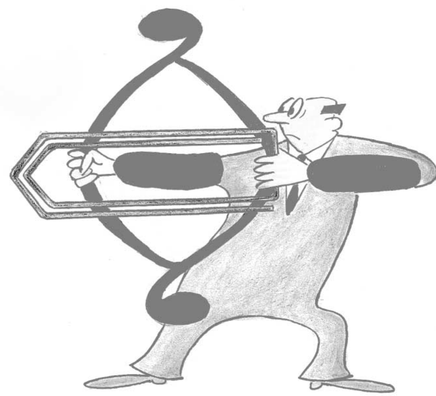
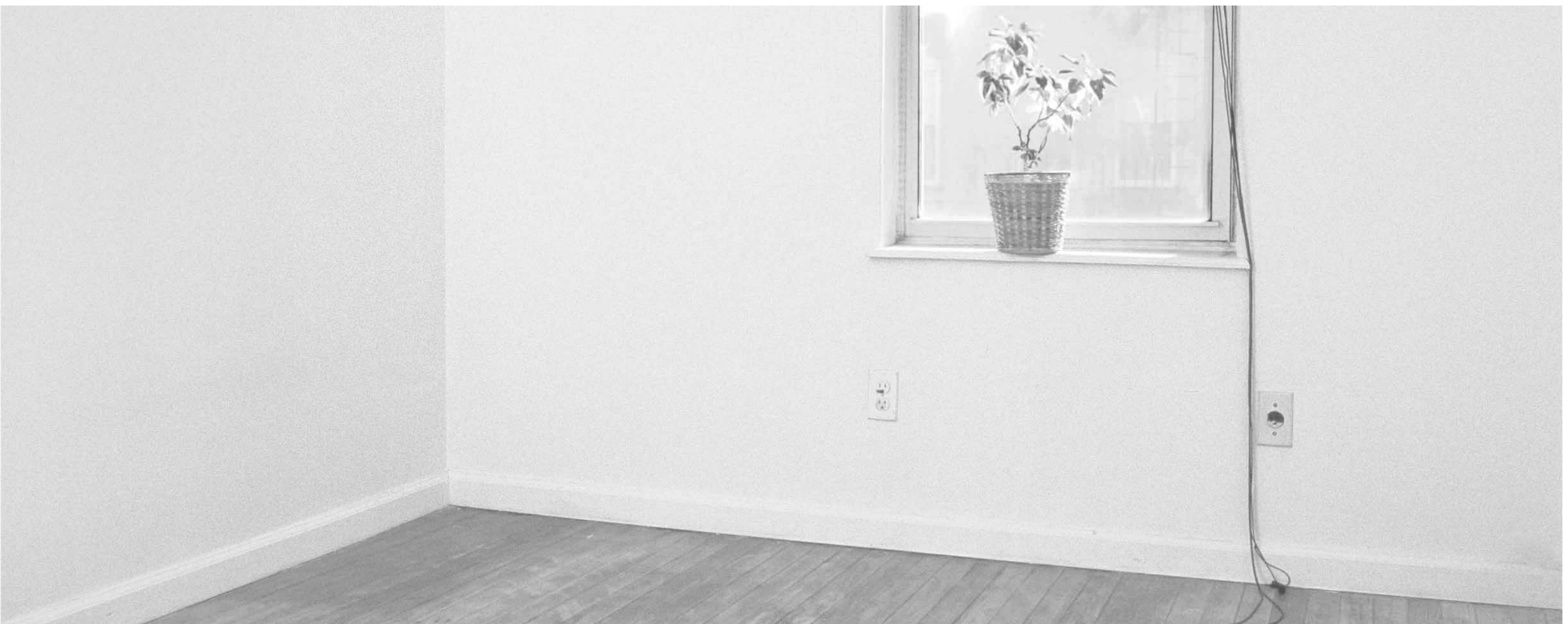

vaistinė camelia

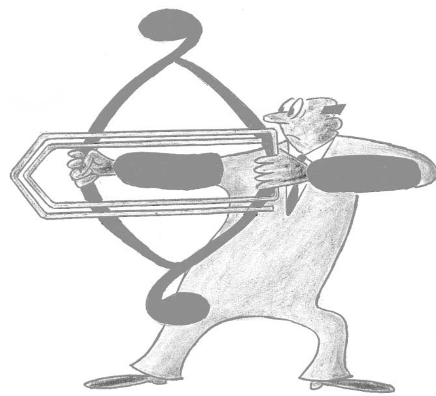

LIETUVOS
DRAUDIMAS

c

vaistinė camelia

PIGIAU

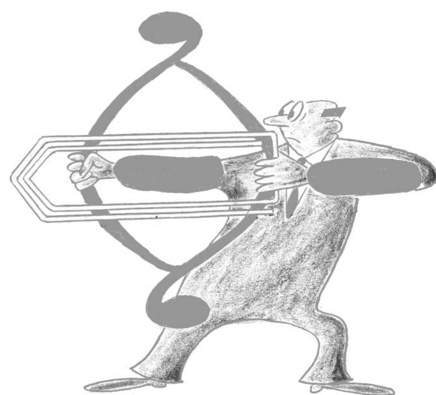

m

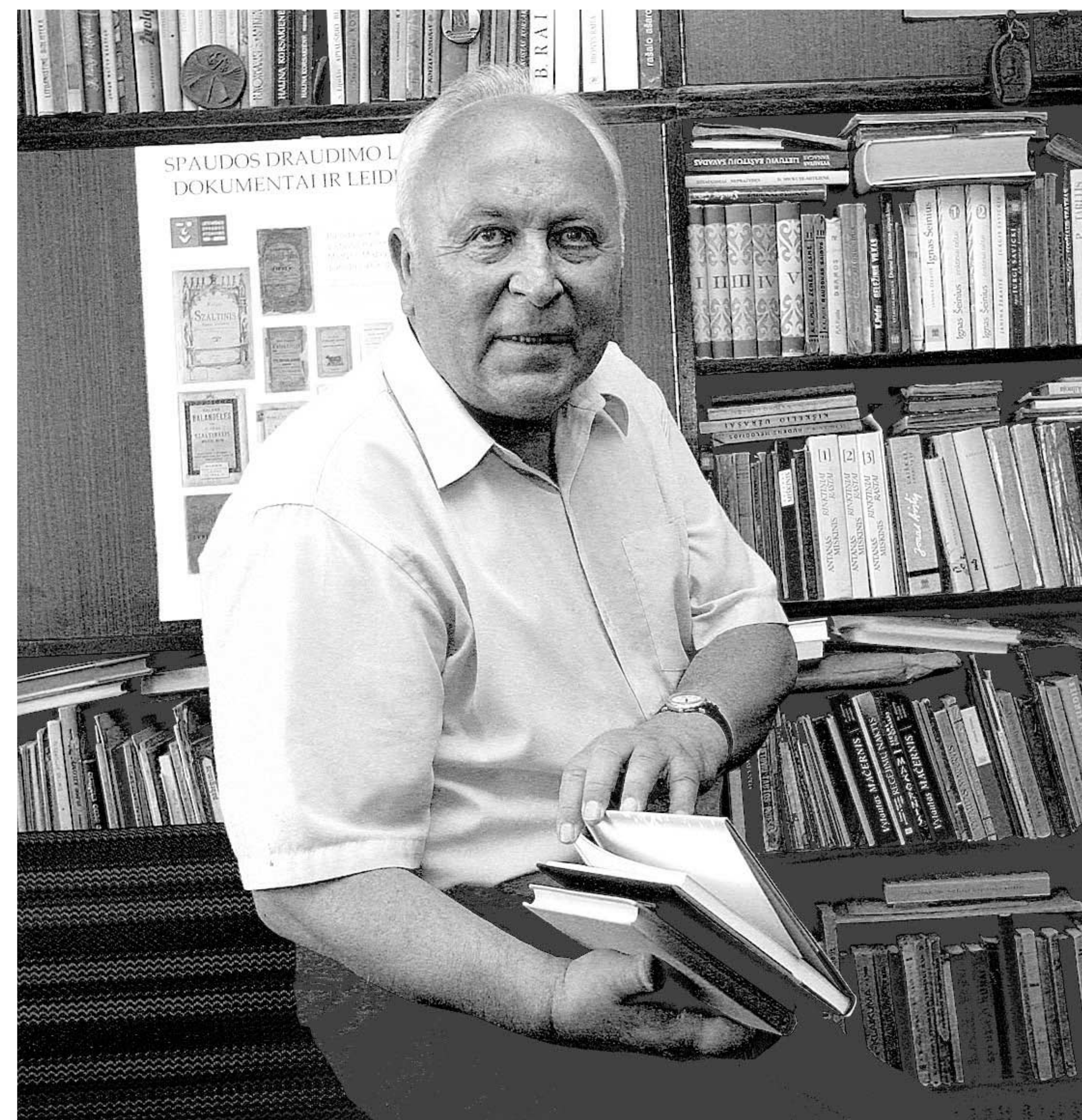

camelia

PIGIAU

y

LIETUVOS
DRAUDIMAS

Tragiška dokumentika - kol kas tik asmeniniuose archyvuose

Muziejininkai turėtų būti aktyvesni, nes istorijos liudininkų gretas negailestingai retina laikas

Algimantas ŽIŽIŪNAS

Birželio sukilimas Lietuvos istorijoje yra gerai žinomas. Tačiau Kauno istorijos muziejuje šia tema paprašius medžiagos rengiamam straipsniui, skyriaus vedėjas istorikas Algirdas Markūnas paaiškino, kad nieko neturi, nes niekas nieko... nedavė.

Vokiečių okupacijos metais šiame muziejuje mano giminės yra matę demonstruojamas žuvusių sukilėlių fotografijas, tarp kurių buvo ir mano tėvas. Išgirdau, kad dabar muziejus jų neturi, nes pokariu - sovietiniais laikais fotografijas galėjo sunaikinti muziejininkai kaip tarybinei ideologijai prieštaraujančius dokumentus. Tuo galima patikėti. Bet kad dabar, jau beveik 15 metų praėjus kai gyvename atgavę laisvę, o muziejus jokios medžiagos šia tematika neturi, nustebino. Muziejininkas, įsitikinęs, kad aš esu žuvusiojo sūnus, pamatęs atsineštas pageltusias laidotuvių nuotraukas, paprašė jas palikti muziejui arba ką nors atnešti vėliau. Jis paaiškino, kad muziejui tiktų, pavyzdžiui, asmeniniai žuvusiojo daiktai - akiniai, parkeris arba dar kas nors.

Toks muziejaus darbuotojo supratimas dėl istorinės medžiagos bei jos rinkimo mane liūdnai nustebino. Išėjau iš kabineto. Jausmas toks, tarytum ne į Kauno istorijos muziejų būčiau užėjęs, lyg ne su istoriku būčiau susitikęs. Tiesa, turėjau atsinešęs mažytę prastos kokybės fotografiją, kurioje užfiksuotos mano tėvo Kazio Žižiūno, vieno iš daugelio Birželio sukilimo dalyvių, laidotuvės. Bet nebuvo jokio noro šią brangią šeimos fotografiją čia palikti. Tiesa, pažadėjau padaręs kokybišką kopiją atnešti ir ją dovanoti muziejui. Iki šiol šia tema, ko gero, tai būtų pirmasis eksponatas.

O nuotrauka byloja apie svarbų mūsų krašto istorinį faktą - Birželio sukilėlių laidotuves, kurios vyko Kaune, Vytauto prospekte, buvusiose centrinėse miesto kapinėse, 1941 m. birželio 27 ar 28 dieną. Prie žuvusio Kazio Žižiūno karsto stovi našle tapusi Ona Žižiūnienė su aštuonerių metukų dukra Genovaite. Šalia - negausių giminių, kaimynų būrelis. Tragiška dokumentika. Ir bent jau man vis norisi į šią retą fotografiją žiūrėti ir žiūrėti. Manęs laidotuvėse nebuvo, nes tuomet turėjau apie pusantrų metukų, todėl numanomos ir priežastys, kodėl buvau paliktas pas kaimynus.

Šis mažytis fotodokumentas su dar keliomis panašaus turinio nuotraukomis tuoj po karo mano motinos buvo paslėpti. Ir pagrįstai, nes pirmaisiais pokario metais, pamenu, mūsų namuose buvo keletas grubių kratų. Jas darė vyriškiai, prisistatę NKVD darbuotojais, komjaunuoliais, milicininkais ar dar kažkuo. Kratos metu viską apversdavo aukštyn kojomis. Prisimenu paskutinį kartą. Kaip įtartiną daiktą jie konfiskavo braižyklinę. Tai buvo vienas iš vertingesnių tėvo daiktų - kukli mokyklinė braižyklinė. Motina su ašaromis prašė ją palikti - vaikai auga, reikės mokyklai. Nepaliko. Tą kartą daugiau nieko sau tinkamo nerado, nes anksčiau kiti krėtėjai vertingesnius daiktus jau buvo išsinešę. Tiksliau - pavogę. O jeigu būtų radę šias nuotraukėles? Sklido gandai, kad už panašaus turinio fotografijas buvo ištremta į Sibirą ne viena šeima. Tad dėl saugomų fotografijų buvo irgi labai drebama arba jos naikinamos.

Prasidėjus Atgimimui, tragiškos šeimos fotografijos buvo vėl prisimintos. Mums kraustantis iš senos gyvenamosios vietos Lekėčių gatvėje, Kaune, fotografijas surado mano sesuo.

Man, jau žilo plauko sulaukusiam fotožurnalistui, žiūrint į nuotraukėles, kyla keletas klausimų: pirmiausia pabandyti išsiaiškinti, kas fotografavo. Mano supratimu, tai penkiaminutininko darbas. Taip anuomet buvo vadinami tie fotografai, kurie dirbo fotoaparatu - dėže ant trikojo štatyvo su juodo audeklo gaubtu. Nuotraukėles padarydavo per penkias minutes. Manau, kad tą dieną jam buvo daug darbo, nes čia į kapinėse iškastą tranšėją buvo laidojama daug žuvusiųjų. Tad pas kitų žuvusiųjų gimines panašių nuotraukų irgi galėjo išlikti.

Muziejininkams, jeigu jie panorėtų rinkti medžiagą apie Birželio sukilimą, reikėtų paskubėti. Žmonės, manau, neatsisakytų padėti ir dėl nuotraukų, ir dėl prisiminimų. Bet, kaip matote iš mano apsilankymo muziejuje, esu priverstas susidaryti nuomonę, kad panaši tema kai kurių muziejininkų nedomina, todėl ir muziejaus fonduose iki šiol tuščia. O gal aš klystu?

Atlaidumas, atsakomybė ir politinė kultūra

Dr. Bernaras IVANOVAS,
politologas

Lietuvos politinės realijos vis dažniau kelia visuomenės atlaidumo tiek siaurąja, tiek ir plačiąja prasme, klausimą. Apžvalgininkai pažymi, jog visuomenė linkusi atleisti ar nepastebėti savo politinių numylėtinių ydų ar moralinių nusižengimų.

Dažnai svarstoma, kas lemia, kad politikų nusižengimai ar nekorektiški pareiškimai neturi arba beveik neturi jokios reikšmės taip besielgiančių veikėjų reitingams. Neretai teigiama, jog čia kalta politikų charizma, religingumas (girdi, katalikams būdingas atlaidumas) ar dalies rinkėjų susitapatinimas su konkrečiomis politinėmis asmenybėmis. O jeigu susitapatini, vadinasi, atleidi.

Šiaip ar taip, bet mūsų visuomenės atlaidžia nepavadinsi. Kartu galime pastebėti ir tam tikrus dėsningumus, jog kuo įžūlesnis nusižengimas, tuo visuomenė atlaidžiau į tai žvelgia. Ir atvirkščiai, už gana menkus nusižengimus žmonės nuteisiami griežtai, o įvairūs politikai, siekdami populiarumo, reikalauja dar sugriežtinti bausmes, visiškai pamiršdami, jog svarbiausia - ne bausmės dydis, bet jos neišvengiamumas. Čia butų galima dar kartą pasvarstyti apie pilietinės visuomenės Lietuvoje problemas.

Viena iš jų ta, kad per penkiolika nepriklausomybės metų taip ir nebuvo sukurta kritinė šios visuomenės masė, galinti griežtai pareikalauti savo politikų atsakomybės prieš piliečius. Manyčiau, jog tokios situacijos priežastys slypi tautinėje savimonėje bei istorinėje atmintyje, kuri Lietuvoje gana smarkiai skiriasi nuo Vakarų Europos šalių istorinės atminties palikimo.

Gerbiamas profesorius Vytautas Kavolis yra pareiškęs daug įžvalgių minčių apie lietuvių tautos sąmoningumo trajektorijų raidą, atkreipė dėmesį į jos problemas. Be jokios abejonės, šios trajektorijos ar jų pobūdis turėjo didelės įtakos tam, kokį politinės kultūros bagažą turime šiandien.

Savo tyrinėjimuose profesorius pastebėjo ir tam tikrų dar senovės lietuvių tolerancijos ženklų, kaip antai pagonių tolerancija stačiatikiams - esą dar neapsikrikštijusioje Lietuvoje pagoniški valdovai nepersekiojo krikščionių (stačiatikių) dėl jų religijos. Taip pat galime prisiminti kunigaikščio Algirdo laikus, kai santykiai su stačiatikybe Lietuvoje buvo tokie.

Tačiau ar tai tolerancija? Veikiau tai buvo abejingumas tam, kas nekelia pavojaus. O pavojų kėlė Kryžiuočių ordino veiksmai.

Versdami istorijos puslapius, galime matyti, jog tikroji tolerancija bei atjauta Lietuvoje sunkiai skynėsi kelią. Prie to prisidėjo tai, jog modernios lietuvių tautos branduolys Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje visada sudarė gana izoliuotą mažumą, o ir visuomenė nepatyrė kiek didesnės Vakarų kultūros įtakos. Ta įtaka buvo, tačiau ji buvo fragmentiška ir dažnai fasadinė. Tam neabejotinai turėjo įtakos ir pati geopolitinė Lietuvos padėtis Europos pakraštyje.

Šią situaciją gana gerai iliustruoja reformacijos sunkumai Lietuvoje XVI-XVII a., kai aktyvūs bandymai sumodernintі valstybę, ekonomiką bei jos politinį režimą, bandant įvesti pilietinę laisvę (tam jėgų negailėjo žinomas Lietuvos kalvinistų lyderis Andrius Volanas) vietoje magnatų savivalės, patyrė nesėkmę.

Tada Lietuva, kaip pažymėjo profesorius V.Kavolis, vėl atsitraukė į tradicinį konservatizmą, nors iš tiesų reformacijos idėjų išsižadėjimas veikiau buvo susijęs su Lietuvos bajorų konjunktūriniu mąstymu ir oportunizmu. Dėl to Lietuva pasinėrė į vadinamojo XVII a. politinio ir dvasinio “tvano” laikotarpį, iš kurio pavėluotos XVIII a. pabaigos reformos jau nebegalėjo išvesti valstybės į tiesų kelią. Tuometinė gegužės 3 d. Konstitucija turėjo didelės reikšmės, tačiau ji daugiau istorinė, kadangi valstybės modernizacija buvo užgniaužta Lietuvos ir Lenkijos valstybės padalijimų.

XIX a. vėl ženklino tiek fizinės, tiek ir dvasinės baudžiavos įsigalėjimą bei bizantinės pasaulėjautos įtaką. Šiai pasaulėjautai, kaip žinia, nebuvo būdingos vakarietiškos visuotinės piliečių lygybės ir laisvės idėjos, idėjos, kurias taip išaukštino Didžioji prancūzų revoliucija.

Kaip pastebėjo profesorius V.Kavolis, per savo istoriją Lietuvos visuomenė taip ir nepriėmė šios vakarietiškos visuotinės lygybės idėjos. Paprastam lietuvių sodiečiui su juo lygus atrodė tik lygiai toks pat kitas, sunkiai žemę dirbantis žmogus. Tuo tarpu į žydą jis visada žiūrėjo įtariai (ne kaip į lygiavertį žmogų). Kaip tik čia glūdėjo ir viena iš antisemitizmo Lietuvos visuomenėje priežasčių. Gi kunigas ar ponas taip pat nebuvo laikomas žmogumi - kunigai ir ponai buvo didesni už žmones, į juos reikėjo žvelgti nuolankiai nusižeminus.

Apmaudu, bet tokios elgsenos tipai daugiau ar mažiau nejučiomis perėjo ir į mūsų visuomenės politinę kultūrą. Čia, atrodo, galima ieškoti sunkiai racionaliai paaiškinamo atlaidumo politikams, kurie, deja, taip ir netapo piliečių tarnais.

Į juos iki šiol daugiau žiūrima kaip į ponus, kurių kasdienybę tik retkarčiais apkartina spontaniško liaudiškojo įniršio proveržiai. Pastarųjų niekaip nenorėčiau laikyti pilietinės visuomenės raidos dalimi, kadangi jie paprastai neturi racionalaus pagrindo ir niekaip nesusiję su tikrosios tolerancijos (o ne atlaidumo) ir tikrosios racionalios pilietinės laisvės vertybėmis.

Šių vertybių įtvirtinimas Lietuvos politiniame gyvenime labai sunkiai skinasi kelią. Regis, yra daugybė teisės dokumentų ir visų pirma Konstitucija, kuriuose minėtos vertybės yra įtvirtintos. Tačiau deklaracijos taip ir liks archajiškos politinės kultūros neatsikračiusios visuomenės fasadu, jeigu jos netaps piliečių savimonės dalimi. Tai tiesiogiai sietina su tikrosios demokratijos įsitvirtinimu valstybėje.

Kaip žinia, demokratija neturi universalių receptų. Kiekvienoje valstybėje ji sukuria unikalų gyvybingą modelį. Gi pastarojo sukūrimui didelės reikšmės turi ne tik tvirta visuomenės valia, bet ir politikų atsakomybė. Kaip rodo mūsų politinio gyvenimo kasdienybė, atsakomybės labai trūksta, kadangi mūsų visuomenė pernelyg atlaidi savo išrinktiesiems. Šį atlaidumą vis dėlto reiktų atskirti nuo valstybės, pakeičiant jį atsakomybės imperatyvu.

Algirdo RADVILAVIČIAUS piešinys

vaistinė

Letizen, 10 mg, su apvalkalu, N10 Be alergijos gyventi geriau.	- 40%	
Bio C.L.A., 1000 mg, N60 **BIO-C.L.A. 1000** - natūralus produktas, padedantis atsikratyti kūno riebalų pertekliaus.	- 20%	
Aciclovir Actavis, 5% kremas, 5g **Aciclovir Actavis** – vaistas lūpų pūslelinei gydyti.	7,67	
Solpadeine, tab., N12 Stipresnis už skausmą.	- 20%	
Visine akių lašai, tirpalas, 15 ml Daugiau jokių raudonų akių.	13,87	
Magvit, abiem (blist ir tabl.), N50 **Magvit** - naujos kartos magnio preparatas su **Eudragit L** apvalkalu.	- 15%	
Multivit, tab., N100 Multivitaminai jūsų organizmui.	- 30%	

Dėl vaistų vartojimo ir galimo šalutinio veikimo būtina pasitarti su gydytoju ar vaistininku.
Kainos galioja iki rugpjūčio 31 d.

Nemuno g. 30-1(Senamiestyje netoli požeminės perėjos), Eivenių g. 23, (šalia Kauno universitetinių klinikų),Kuršių g. 44, (p. c. IKI), Lukšio g. 70, (p. c. RIMI), A. Mickevičiaus g. 6, (šalia Centro poliklinikos), Partizanų g. 134, tel. (p. c. RIMI), Vilniaus g. 50, (šalia požeminės perėjos), Raudondvario pl. 166, (p. c. IKI), Baltų pr. 29-57, (šalia p. c. IKI), Žemaičių plentas 48, (prieš p. c. IKI), Studentų g. 14, (šalia p. c. MINIMA), Taikos pr. 113, (p. c. TRYS BERŽELIAI), Vytauto pr. 39, (prie centrinės autobusų stoties), S.Daukanto g. 23, (šalia MERKURIJAUS), Laisvės al. 75, Šiaurės pr. 8a, (Klinika ŠIAURINĖ), Baltijos g.112 (šalia p. c. NORFA). R.Kalantos g. 131 (prieš p. c. ŠILAS).

Nemokamas informacijos telefonas **8 800 22882**

Daugiaveidė teisybė - tarp įvykių, faktų ir vardų

(Atkelta iš 11 p.)

Taigi nemuniškasis renesansas, kuriam likimas atseikėjo ketvirtį šimtmečio, pavertė mane tuo, kuo esu.

Suprantama, kad stipriausių pilietinių ir moralinių impulsų man suteikė rizikingiausia avantiūra - literatūrologinė trilogija apie lietuvių literatūrinę spaudą 1904-1927 metais “Platėjantys akiračiai”, “Laiko balsai”, “Permainų vėjai”.

Tos knygos buvo pirmasis bandymas sovietinės cenzūros sąlygomis kuo išsamiau apibūdinti caro valdžios legalizuotą ir nepriklausomoje Lietuvoje išsišakojusią žurnalistiką, kuri itin kirtosi su okupacinio režimo realijomis.

Kad tokie dalykai prasimuštų į viešumą, teko sudaryti ideologinio lojalumo regimybę, tačiau tai neiškraipė su literatūra ir žurnalistika susijusių dalykų.

Dabar lieka tik stebėtis, kaip išbalansuotai, knygų redaktoriaus ir recenzentų geranoriškai palaikomas, peržengdinėjau ribas tarp to, kas leidžiama ir draudžiama.

- 1989 metais parengėte pirmąją Lietuvoje tremtinių poezijos knygą - antologiją „Benamiai”, jau tapusią bibliografine retenybe. Kokios patirties kaip žmogui ir kaip literatūrologui Jums davė šis darbas?

- Kai 1988 metų birželį gavau pasiskolinti Intos tremtinių poezijos antologijos kserokopiją, visą naktį raudojau ją skaitydamas - niekas manęs taip nepaveikė, kaip šis be galo skaudus nuo Šiaurės poliaračio atkeliavęs septyniolikos slapyvardžiais prisidengusių autorių tomelis.

Pajutau ypatingą istorinę jo svarbą: nuo šių akimirkų prasidės lietuvių poezijos atgimimas, todėl jį būtina visomis galiomis spartinti. Remiantis parinktų kūrinių publikacija „Nemuno” žurnale ir atsargiu poros „Benamių” bendradarbių tarpininkavimu, pavyko greitai, tarytum Dievo pirštu, vieną po kito išaiškinti visus antologijos autorius.

Susipažinta su dar dviem rankraštiniais intiškių rinkiniais ir krūva palaidų rankraščių.

Autoriai identifikavo, taisinėjo savo kūrybą, vienas kitą drąsino pagaliau išlįsti iš pogrindžio ir paskelbti tremtyje sukurtus eilėraščius. Po nemažos tekstų atrankos, papildžius būsimą rinkinį stipresniais kūriniais, poetų balsai suskambo dar įtaigiau. Tremties realijas praplėtė ir paįvairino autorių portretai, autobiografijos, pačių išvežtųjų darytos nuotraukos.

Tik 10 tūkstančių egzempliorių tiražu (metrikoje pažymėta 60 tūkstančių) išleista antologija buvo išgraibstyta iš po knygynų prekystalių. Knyga susilaukė nepaprasto visuomenės atgarsio.

Du sausakimši “Benamių” literatūros vakarai - Vilniaus mokslininkų rūmuose ir Plungės kultūros rūmuose - virto antisovietinių nuotaikų mitingais.

Literatūra, knyga ir spauda - neperskiriamos istorijos palydovės ir kasdienybės liudytojos, sako profesorius Leonas Gudaitis

Edmundo KATINO nuotrauka

Joks mecenatas ir jokios leidyklos man taip įspūdingai nepadėkojo už knygų parengimą. Argi gali nejaudinti visų 17 „Benamių” autorių parašai antologijos priešlapyje, visa reginti akis, žvelgianti iš po tundros pušelės šaknų, lyg tarp kitko įteiktame paveiksle ir kaligrafiškas adresas išėjusiųjų ir esančiųjų vardu: “Jūsų asmenyje gyvenimas padovanojo žmogų. (...) Ačiū Jums, kad ir mūsų kuklų žodį įliejote į Didžiąją Tėvynės taurę”. Ar nebūtų man pakakę jų suteikto titulo „Mūsų intiškis”?...

- Esate labai solidaus Vytauto Didžiojo universiteto humanitarinio almanacho „Darbai ir Dienos” mokslinis redaktorius. Kaip apibūdintumėte šio leidinio misiją strimgalviais lekiančio laiko ir kaip gripas plintančio paviršutiniškumo fone?

- “Darbai ir Dienos” - 1989 metais atkurto Vytauto Didžiojo universiteto leidinys, kuris tęsia 1930-1940 metais V.Krėvės-Mickevičiaus redaguoto pirmtako humanitarinę linkmę ir numeraciją. Čia skelbiamos filosofijos, etnologijos, istorijos, filologijos (kalbotyros ir literatūrologijos), menų, komunikacijos ir informacijos krypčių studijos, recenzuojami reikšmingesni akademinio gyvenimo įvykiai, svarstomos pedagoginės ir mokslinės problemos.

1995 m. išėjo vienas tomas, 1996-1998 leista po du. Nuo 1999-ųjų leidinys eina keturis kartus per metus 20 ir daugiau spaudos lankų turinčiais tomais vidutiniu 500 egz. tiražu.

„Darbuose ir Dienose” spausdinami naujausi visos Respublikos humanitarų tyrinėjimai. Čia keliamos pasauliui ir Lietuvai svarbios problemos, mėginama šiuolaikinių teorijų šviesoje permąstyti praeitį ir dabartį.

Leidinys taikomas anaiptol ne siaurų interesų auditorijai, bet epochinius akiračius, istorinę tiesą, mokslinę problematiką pamėgusiems, aiškiai suprantamą mintį gerbiantiems skaitytojams. Teminiu pagrindu sudarytų tomų pavadinimai kalba patys už save: „Mitologijos studijos”, „Lietuvos istorija: XVIII amžius”, „Lietuva diplomatijos kuluaruose”, „Modernios literatūros kūrėjai”, „Lietuvos dailė: kryptys ir srovės”, „Dabarties kultūra: pokrypiai ir nuokrypiai”... Dar daugelį tomų galima įsigyti VDU knygyne „Humanitas” ir didžiuosiuose Respublikos knygynuose.

- Ką kaip studijos apie žurnalistikos mokslą ir mokymą nepriklausomoje Lietuvoje autorius pasakytumėte apie šiandieninę žurnalistiką ir joje įvykusius poslinkius?

- Šiuolaikinė žurnalistika, veikiama iš esmės pakitusių visuomenės poreikių ir greitai senstančių spaudos darbo priemonių, keičiasi taip spėriai, kad net neįmanoma palyginti su tuo, kas buvo prieš dešimtmetį.

Tačiau labai norint galima pastebėti ir panašumų. Mano laikų „Kauno tiesą” daugelis pirkdavo ar prenumeruodavo tik dėl radijo programos ir skelbimų; šiandien skelbimai taip pat sėkmingai išstumia tekstus - tiktai kitokiais motyvais.

Visų laikų skaitytojai tyčiojasi iš politikos, todėl be jos neišsiverčia. Įdomi sensacija įdomiam žmogui visada buvo ir bus įdomi. Ir žurnalisto fizionomija, kaip prieš šešias dešimtis metų pastebėjo Juozas Keliuotis, nepakitusi: „Jis vykdo savo pašaukimą (...) gyvendamas su visados atviromis akimis ir ištemptomis ausimis. (...) Žurnalistas įduoda spaudai dar garuojantį gyvenimą”.

- Apie Jūsų darbštumą, metodiškumą, atsidavimą pasirinktam tikslui sklinda legendos. Tai įgimta ar įgyta? Ar profesorius Leonas Gudaitis kada nors leidžia sau praleisti dieną be darbo?

- Legendas kuria linkusieji stebėti kaimynus iš po skverno ir tikėti savo pačių pramanais.

Nejaugi mane įmanoma paversti ne bet kokio, o metodiško darbo kankiniu, savotišku mazochistu? Per ilgą savo gyvenimą buvau sutikęs ne vieną tokį nelaimėlį, ne tiek dirbantį, kiek vaitojantį, kad sunku.

Nė vienas jų nuo darbo dar nenumirė. Nemirsiu nuo jo ir aš, juoba kad sugebu ne blogiau už kitus atsipalaiduoti: ilgametė žurnalistikos praktika išmokė...

Gal toks kreivas vaizdas susidarė dėl to, kad su visais „Darbų ir Dienų” tomais susidoroju vienas? Aš neužsiimu universiteto lėšų taupymu - paprasčiausiai esu taip įpratęs, ir man vienam sekasi dirbti geriau.

Turbūt daugiausia mano laiko suryja ne redagavimo darbai, o medžiagos kaupimas ir nesibaigiantys apmąstymai, svarstymai dažniausiai su leidiniu visai nesusijusiomis gyvenimiškomis temomis.

SURASKITE LAIKO
APDRAUSTI SAVO NAMUS!

Tik dabar ypatingos būsto draudimo sąlygos. Skambinkite mums tel. 395 151